

Tekmovalna disciplina westernskega jahanja

Western horsemanship

Besedilo: Tamara Ferme, mag. inž. zoot / Foto: Peter Prosenc in Barbara Cimerman

V obdobju tekmovalnega premora si bomo pogledali nekatere osnove tekmovalnih disciplin in tekmovalna pravila. Tokrat predstavljamo nekaj več o disciplini western horsemanship.

Drža in splošni vtis tekmovalca in konja lahko prineseta dodatne točke.

Westernska tekmovanja v Sloveniji potekajo v organizaciji SIQHA, ki je podružnica mednarodne organizacije AQHA. Medtem ko ima AQHA v osnovi discipline razdeljene na westernske, angleške, halter (na roki), walk-trot (korak-kas) in discipline za jahače z omejitvami, je v Sloveniji spekter tekmovalnih disciplin nekoliko zmanjšan. Na tekmovanjih SIQHA lahko tekmovalci tekmujejo v westernskih disciplinah horsemanship, reining, ranch riding, trail in western pleasure, od lanskega leta naprej pa tudi v disciplini showmanship at halter, ki smo ga predstavili v lanskem letu, medtem ko je walk-trot kategorija v Sloveniji prisotna le za jahače do 14 let v disciplini horsemanship. SIQHA tekmovanja potekajo po prilagojenih pravilih AQHA, vendar niso AQHA priznana tekmovanja, prav tako AQHA ne beleži točk s slovenskih tekmovanj.

Horsemanship

Beseda »horsemanship« v angleščini označuje harmoničen, razumevajoč odnos in delo s konjem; iz tega izhajajo tudi osnove tekmovalne discipline. Izraz lahko v slovenščino prevajamo kot konjenišтво ali jahalno spretnost, vendar noben od izrazov ne povzame globine pomena, ki ga beseda nosi v izvirniku. Disciplina horsemanship je zasnovana tako, da preveri jahačevo sposobnost natančnega jahanja konja po predpisa-

Prvi del tekmovanja, vzorec, je običajno določen z manevri okrog stožcev.

nem vzorcu in v skupinskem delu. V prvem delu morata jahač in konj izpeljati vnaprej predpisan vzorec, pri čemer sodnik ocenjuje pravilnost in natančnost predpisanih elementov, v drugem, skupinskem delu na »stezi«, pa sodnik ocenjuje predvsem jahačevo pozicijo telesa na konju, njegovo sedišče in sposobnost kontrole konja v skupini.

Cilj discipline je oceniti jezdečevo sposobnost s preciznostjo in eleganco izvršiti zaporedje manevrov v sodelovanju s svojim konjem, medtem ko izražata harmonijo in samozavest ter ohranjata uravnoteženo, funkcionalno in v osnovah korektno telesno držo. Idealno izpeljan vzorec je ekstremno natančen, jezdec in konj delata skupaj v harmoniji, izvajata vsak manever s finimi, komaj opaznimi namigi in dejstvi. Konj nosi glavo in vrat v sproščeni, naravni drži, teme je v višini vihra ali malenkost višje. Drža glave naj ne bi bila za vertikalno z vtisom prisile ali pretirano iztegnjena naprej, kar daje vtis upiranja. Vzorci morajo biti postavljeni tako, da preizkušajo konjarjeve sposobnosti. Vzorec mora biti objavljen najmanj eno uro pred štartom, običajno pa so dostopni na spletni strani SIQHA skupaj z razpisom tekme.

Oprema jahača in konja

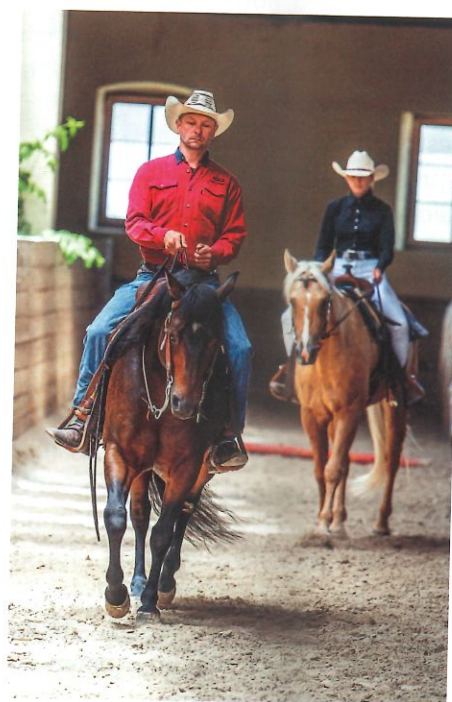
Oprema mora biti urejena in čista. Jahač mora biti oblečen v dolge hlače – kavbojke, srajco (zgornji del z dolgimi rokavi in ovratnikom), manjkati pa ne smejo westernski klobuk in westernski škornji. Ostroge in chapsi so stvar izbire posameznika in niso obvezni. V vseh kategorijah je dovoljena uporaba čelade in zaščitnega jopiča, uporaba čelade je za mlajše od 18 let obvezna. Sodnik lahko po lastni presoji zaradi vremenskih razmer priredi pravila oblačenja.

Konji morajo biti opremljeni z westernskim sedlom in westernsko uzdo. Do petega leta starosti imajo lahko »snaffle bit« ali »hakamore«, konji od šestega leta starosti naprej pa morajo nositi kandaro (vzvodno brzdo) in biti jahani enoročno, razen v razredih rookie in green, kjer je dovoljeno enoročno jahanje ne glede na uporabljeno brzdo ali starost konja. Tudi v kategoriji youth so lahko starejši konji opremljeni s snaffle brzdo ali kandaro, vendar morajo biti ob uporabi kandare jahani enoročno. Različne zaščite nog (zvonci, bandaže, ščitniki) so v horsemanshipu dovoljeni, zaščitni čevlji ne spadajo pod zaščitno opremo in so dovoljeni v vseh disciplinah. Na tekmovanjih je prepovedana uporaba žičnatega pod-

bradnega paščka, trebušnih bandaž, kovinskih bosalov, kovinskih oglavk, goga, drsečih vajeti, nosnikov in lonžirnih oglavk.

Izgled jahača in konja

Tekmovalec naj bi na konju izgledal naravno, zanesljivo in odločno, jezdil naj bi uravnoteženo, v funkcionalni in pravilni, vzravnani drži, ne glede na manever in hod. Jahačev položaj je na sredini sedla in konjevega hrbta, noge tvorijo ravno linijo od ušesa preko sredine ramena in boka, dotikajoč se konca pete ali skozi gleženj, pri čemer je peta nižje od prstov. Hrbet naj bo raven, sproščen in gibek. Ramena naj bi bila poravnana, vzravnana in rahlo nazaj, brado in oči jahač drži naravnost, lahko se rahlo obrača v smer potovanja. Jezdečev del telesa pod križem, vključno s stegnom, vzdržuje zanesljiv kontakt s sedlom. Pretirana drža nog naprej ali nazaj lahko pomeni odbitek točk. Ne glede na tip stremena mora biti stopalo v njem postavljeno tako, da se peta škornja dotika stremena ali pa je blazinica stopala v sredini stre-

V skupinskem delu jahajo tekmovalci po »stezi« v vseh treh hodih in pri prehitevanju vzdržujejo primerno varnostno razdaljo.

Ko eden izmed tekmovalcev izvaja vzorec, so ostali postavljeni na za to določenem mestu v maneži.

mena. Jezdečevi prsti so usmerjeni naprej ali rahlo navzven, gležnji so ravni ali rahlo navznoter. Tekmovalcem, ki lahko obdržijo pravilno držo skozi vse manevre, se to pozitivno upošteva pri končni oceni. Če se jezdi brez stremen, mora drža ostati takšna, kot je opisano zgoraj. Dlani in roke se držijo v sproščeni, mirni drži, roka od komolca do ramena je v ravni črti s telesom. Roka, ki drži vajeti, je v komolcu upognjena tako, da tvori ravno črto od komolca do konjevih ust. Prosto roko se lahko drži upognjeno v komolcu, podobno kot roko, ki drži vajeti, ali pa stegnjeno ob telesu jezdeca. Zapestje se drži ravno in sproščeno, nad ali rahlo pred rogom sedla. Vajeti so nameščene tako, da ima jezdec rahel kontakt s konjevimi usti, pretirano popuščene ali zategnjene vajeti pomenijo odbitek točk. Tekmovalec se pri skupinskem nastopu ne sme prerivati med ostalimi tekmovalci ob sebi in pred sabo, ampak jih mora prehitovati po notranjem delu tekmovališča. Pri obračanju v skupinskem nastopu se tekmovalec vedno obrača proti notranjosti tekmovališča. Tekmovalec naj bi izvedel nalogo točno, natančno, elegantno in z razumno mero urnosti. Tekmovalci, ki izvajajo vzorec prepočasi in medlo ter dovolijo svojemu konju, da se giblje brez primerne ritma, zbranosti ali

enakomernega hoda, so kaznovani z odbitkom točk. Konj naj bi bil v dobri formi in nosil težo, primerno velikosti svojega telesa. Konj, ki izgleda topo, nevoljno, oslabele, shujšano ali preutrujeno, je »kaznovan« glede na resnost stanja; lahko z odbitkom točk ali diskvalifikacijo. Oprema se mora konju prilagati, biti čista in v dobrem stanju. Konj naj bi izvajal predpisane manevre v vzorcu voljno, živahno in brez oklevanja, z minimalno vidnimi ali slišnimi namigi. Nesposobnost slediti predpisanemu vzorcu, podiranje stožcev ali delo na napačni strani stožcev in huda neposlušnost ne pomenijo nujno diskvalifikacije, a so strogo kaznovani. Prehodi morajo biti elegantni, gladki in brez oklevanja, tako pri vzorcu kot pri skupinskem delu. Pri slednjem se izvedejo takoj, ko sodnik zahteva določen hod. Konjeva glava in vrat naj bi bila v ravni liniji telesa pri gibanju naravnost in rahlo uvita v smer zavijanja pri kroženju ali zavijanju. Krogi naj bi bili izvedeni pravilno, v primerni hitrosti, v velikosti in na kraju, kjer je to predpisano z vzor-

cem. Kontra galop mora biti prikazan tekoče, brez spremembe v ritmu ali dolžini koraka, razen če to zahteva vzorec. Ustavljanje naj bi bilo ravno, poravnano, takojšnje, elegantno in dovzetno, konj naj skozi manever obdrži ravno držo. Odstopanje naj bo voljno in dovzetno, obrati pa tekoči. Pri obračanju na zadnjih nogah konj izvede pivot na notranji nogi in križano prestopa s prvima nogama. Pri rollbacku sta ustavljanje in obrat za 180 stopinj izvedena nemudoma, brez obotavljanja in na zadnjih nogah. Hoja nazaj med obratom se smatra kot huda napaka. Konj naj bi pri izvedbi sidepassa, leg-yielda in two-tracka prekrizal prve in zadnje noge. Sidepass naj bi bil izveden tako, da je konjevo telo, medtem ko se premika lateralno, poravnano v določeno stran. Pri izvedbi leg-yielda se konj premika naprej in lateralno v diagonali, telo je uvito v nasprotno smer od potovanja. Pri two-tracku se konj giblje naprej in lateralno v diagonali, njegovo telo pa je poravnano ali rahlo uvito v smeri premikanja. Enostavna ali leteča menjava vodilne

Za natančnejša pravila si oglejte:

- AQHA Rules and Regulations 2024
- Tekmovalni pravilnik SIQHA 2024 (aktualni pravilnik bo objavljen do konca februarja 2024)

noge naj bi bila izvedena precizno, na točno določenem mestu in/ali s točno določenim številom sekvenc hoda. Enostavna menjava se izvede tako, da se iz galopa preide v korak ali kas, noga se zamenja v času ene do treh sekvenc hoda. Leteča menjava se izvede sočasno s sprednjimi in zadnjimi nogami. Obe menjavi morata potekati gladko in pravočasno. Menjava galopa je lahko opredeljena kot leteča ali enostavna ali pa ponudi jahaču možnost izbire. Drža in nastop konja in jezdeca pri skupnem delu se upoštevata pri končni razvrstitvi.

Potek tekmovanja in točkovanje

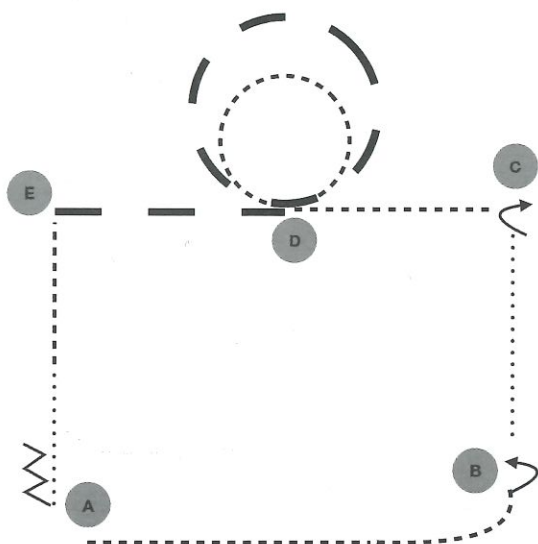
V disciplini horsemanship lahko z enim konjem v posamezni kategoriji nastopita dva jahača, če je prijavljenih več kot 5 tekmovalcev, da se skupinsko delo lahko razdeli na dva dela, ali pa če se tekmovalca, ki

jezdita istega konja, strinjata, da gre v skupinski del tisti, ki je bil boljši v prvem delu. Vsi tekmovalci hkrati vstopijo na tekmovališče in potem posamično odjahajo vzorec. Vsi tekmovalci morajo pri skupinskem nastopu prikazati vse tri hode vsaj v eno smer. Vzorec je sestavljen iz 6 do 10 elementov, med katerimi so dovoljeni naslednji: korak, kas, podaljšani kas, galop, podaljšani galop naravnost, zavoj, serpentina, krog in figura 8 ali kombinacije teh hodov in manevrov; ustavljanje, odstopanje (back) naravnost ali v zavoj; obrat ali pivot, vključujoč spine in rollbacke na zadnjih in/ali prvih nogah; side-pass (stranhod horizontalno); two-track (stranhod diagonalno, drža naravnost) ali leg-yield (stranhod diagonalno, konj uvit v nasprotno smer potovanja); leteča ali enostavna menjava galopa; counter-canter (kontra galop); kakršenkoli drug

manever ali ježa brez stremen. Če se zahteva odstopanje, se to izvede med tekmovalcem.

Točkovanje v horsemanshipu lahko razdelimo na tri segmente. Sodnik oceni vsak element vzorca z ocenami od +3 do -3 z natančnostjo na 1/2 točke. Skupna ocena je v rangi med 0 in 100, s povprečno izhodiščno oceno pri 70 točkah. Kazenske točke (natančnejšo razčlenitev najdete v Tekmovalnem pravilniku SIQHA) se dodelijo neodvisno glede na točkovanje vzorca. Sodnik doda še točke za izvedbo in učinkovitost tekmovalca (+3 odlično, +2 zelo dobro, +1 dobro, 0 pravilno/povprečno, -1 slabo, -2 zelo slabo, -3 ekstremno slabo) in točke za celoten vtis tekmovalca (drža, izgled, stil) med 0 in 5 (0-2 povprečno, 3 dobro, 4 zelo dobro, 5 odlično). Jahači so ocenjeni tudi v skupinskem jahanju po stezi po navodilih sodnika.

HORSEMANSHIP YOUTH 4

- Bodi pripravljen pri A. / Be ready at A
 1. Kas od A do B. / Trot from A to B.
 2. Pri B stoj, 1 obrat v levo. / Stop at B, one turn to left.
 3. Korak do C. / Walk to C.
 4. Stop pri C. Obrat za 270° v desno. / Stop at C. 270° turn to right.
 5. Kas od C do D. / Trot from C to D.
 6. Pri D krog v desno. / At D circle to right.
 7. Krog v desno v podaljšanem kasu pri D. / Right circle in extended trot at D.
 8. Pri E delovni kas. / Working trot at E.
 9. Na pol poti do A korak. / Walk half way to A.
 10. Stop pri A. Back up 6 korakov. / Stop at A. Back up 6 steps.

Primer tekmovalnega vzorca za horsemanship youth.

KORAK PRED KONKURENCO

www.dovzan.si

dovzan@siol.net

00386 (0)40 611 400

ZASTOPNIK ZA SLOVENIJO IN HRVAŠKO
DOVŽAN, d. o. o.

Izkoristite ugodne cene vrhunskih prikolic BÖCKMANN za prevoz konjev

Velja za prikolice iz zaloge. Pokličite nas in se prepričajte.

NAROČITE PRIKOLICE ŽE SEDAJ, DA JO PRAVOČASNO DOBITE!

V našem programu tudi transporterji za dva ali več konj

Najcenejšo BÖCKMANN prikolico lahko dobite že za 5.530,00 EUR + DDV

BÖCKMANN PRIKOLICE

IZ PRAKSE ZA PRAKSO